

KTF UK v Praze

1013

Posudek vedoucího disertační práce:

*Th.Lic. Jaroslav Havrlant***Ekleziologie Tomáše Baborovského (+ 1562)**

Předložená disertační práce má celkem 165 započítatelných strojopisných stran, přičemž reálná strojopisná strana svým rozsahem vysoce překračuje nároky kladené na „normostranu,“ pročež lze konstatovat, že dílo svým rozsahem nejen splňuje, ale také výrazně překračuje to, co se požaduje v případě disertace na KTF UK.

Spis je rozčleněn poměrně přehledně a logicky do úvodu, v němž autor popisuje genezi svého díla, aplikovanou metodu a rozvržení svého spisu. Následuje pět kapitol, z nichž ta první pojednává o nábožensko-politické situaci v západních a jižních Čechách v době Baborovského života a působení. Druhá nás seznamuje s životními osudy T. Baborovského. Třetí je věnována jeho dílu. Čtvrtá se věnuje analýze Baborovského ekleziologie, jejímž dominantním tématem je Boží království. V poměrně stručné páté kapitole nás autor seznamuje s ekleziologiemi Baborovského současníků a hledá zde styčné body i odlišnosti. Celá práce je zakončena závěrem.

Nyní k jednotlivým částem. Je zřejmé, že první tři kapitoly vycházejí z licenciátní práce kolegy Havrlanta, *Prolegomena k hledání*

ekleziologických inspirací v životě a díle Tomáše Baborovského, KTF UK v Praze 2010. Čtenář by toto ozřejmení čekal hned v prvním bodu úvodu. Ve skutečnosti se o dané záležitosti hovoří až ve třetím bodu úvodu, kde se dozvídáme, že ony tři první kapitoly jsou skutečně převzaty z licenciátní práce. Autor přiznává, že zde došlo k řadě detailních vylepšení a korektur, provedených jednak na základě předchozích posudků, jednak díky autorovu dalšímu studiu a jeho reflexi. Pokud lze poměrně zdařilému úvodu něco vytknout, pak je to scházející úvodní odstavec před podtitulem č. 1 a také nešťastně přehozená čísla u podtitulů 2 a 3.

K prvním třem kapitolám není třeba se obzvláštním způsobem vyjadřovat, neboť byly předmětem mého poměrně detailního a v zásadě pozitivního posudku licenciátní práce. Obecně lze konstatovat, že prezentace je ukázněná, výborně dokumentovaná, věcná, stylisticky slušná, a proto také dobře čtivá. Možná by bylo vhodné se zamyslet nad titulem druhé kapitoly, protože jeho současná podoba „Osobnost Tomáše Baborovského“ vzbuzuje očekávání nějakého psychologizujícího přístupu. Neodpovídalo by obsahu kapitoly spíše: „Životní příběh Tomáše baborovského“?

Nyní pár slov ke čtvrté a páté kapitole. V první řadě mne osobně velice potěšilo, že rozsahem tvoří tyto kapitoly zhruba polovinu předkládané strojopisné monografie. Již z tohoto hlediska lze s potěšením konstatovat, že historický a teologický rozměr díla jsou v určité rovnováze. Teologie zde nepřichází zkrátka a není pouhým přílepkiem k historické části díla, jak toho můžeme být někdy svědky.

V klíčové, čtvrté kapitole autor podle mého soudu velmi správně identifikuje klíč k Baborovského ekleziologickému myšlení v tematicce Božího království a v jeho vztahu k aktuální katolické církvi. Autor v prvním bodu prokazuje vcelku solidní znalost současného

katolického pojetí problematiky poměru mezi Božím královstvím a církví. Ukazuje se, že pro Baborovského byly kategorie církve a Božího království nejen identické, ale také odlišné, což je i pro dnešní ekleziologii velmi zajímavé. Následně pak kolega Havrlant přistupuje k prezentaci známek Kristovy církve podle Baborovského kázání. Určitě velmi zajímavý je bod IV.1.5 „Království chudých“.

Ve druhé části se hovoří o prostředcích k dosažení Božího království, tedy o milosti a skutcích, svátostech, přičemž poměrně velký prostor je věnován klíčovému tématu eucharistie. Možná v otázce přijímání malých dětí by bylo vhodné podívat se ještě na dobový kontext, protože požadavek českých věřících v husitské době o přijímání dětem nebyl ústředím katolické církve přijat. Tato praxe by navazovala na některé východní církve. Možná by bylo vhodné zmínit, že vrcholní představitelé katolické církve ve dvacátém století pak tuto praxi zaváděli a prosazovali. Možná by se tak mohlo poukazovat na určité prorocké prvky utrakvistické praxe. K tomu patřilo i časté přijímání, což je prvek patrný již v raných fázích české „devotio moderna“. Následují další svátosti jako pokání, kněžství atd. Velmi zajímavé je, že Baborovský se ožehavého tématu kněžského celibátu ani nedotkl. Možná by se to dalo vysvětlovat tím, že jeho promluvy byly určeny spíše lidu, a nikoli kněžím. Proč Baborovský nehovoří o biřmování a o pomazání nemocných? Následují další prostředky k dosahování Božího království, které mají spíše asketickou povahu. Určitě není nezajímavé, že Baborovský nikterak zvlášť nerozvíjel mariánskou úctu.

Ve třetím bodu čtvrté kapitoly se hovoří o překážkách na cestě do Božího království. Jedná se o témata: „dáblové království“, kteréžto asketicko-eschatologické témat by si zasluhovalo hlubší propojení s dřívější teologickou tradicí české „devotio moderna“ a

husitství, což by mohl být námět na další rozpracování; a „království tohoto světa,“ kde nacházíme zajímavé podněty z oblasti, kterou bychom dnes definovali jako „sociální nauka církve.“

Upřímně řečeno, pátá kapitola je svým rozsahem velmi nesouměrná vzhledem ke čtyřem předcházejícím. Nebylo by vhodnější začlenit ji jako bod IV.4 do kapitoly předchozí, s níž úzce souvisí, takže je jakoby jejím přirozeným pokračováním směřujícím k vyhodnocení celé Baborovského ekleziologie.

Každopádně je ale tato pasáž velmi podnětná a přínosná, neboť se nám to nabízí informace o ekleziologickém myšlení autorů ze 16. století jako Scribonius (+ 1586), Jan Chyňský. Zařazení Baborovského mezi představitele biblického humanismu je podle mého soudu na místě.

Závěr není pouhým opakováním, ale vyváženým shrnutím dosažených výsledků a hodnocením, s nímž kritický čtenář může vcelku klidně souznít.

Celkové hodnocení: O recenzovaném díle toho bylo řečeno již poměrně hodně. Drobné kritické poznámky nemění nic na tom, že celkové hodnocení díla je jednoznačně pozitivní. Osobně mne potěšilo, že při srovnání s licenciátní prací svědčí nynější disertace o autorově zrání. Práci podle svého nejlepšího odborného svědomí doporučuji hodnotící komisi k obhajobě. Domnívám se, že po náležitých korekturách a doladění některých detailů by si dílo zasluhovalo knižní vydání.

V Praze dne 16. 9. 2013

Prof. Ctirad V. Pospíšil Th.D.